

MEDEDELINGEN

Website Werkgroep Monitoring

De Werkgroep Monitoring heeft haar eigen website.

De website geeft informatie over het Meetnet Reptielen en het Meetnet Amfibieën. Verder zijn op de Website te vinden: artikelen uit de nieuwsbrieven, de Rode Lijsten en een aantal links naar andere

herpetofauna-sites. Ook is het mogelijk om je via de website aan te melden als waarnemer voor een van beide meetnetten. De website is ondergebracht bij Gerard Smit die tevens het onderhoud voert. Het URL is:

<http://web.inter.nl.net/hcc/Gerard.Smit/RAVONWM>

(let op de hoofdletters, kleine letters en geen spaties maar punten).

Sputende kikkers

In de vorige Mededelingen plaatsten we een oproep voor iedereen die iets kon vertellen over de spuitende kikkers die Henk Smit had waargenomen bij zijn volkstuin. We kregen hierop een reactie van Henk Mathijssen uit Eindhoven die ons een videoband toestuurde van het programma Wild Things van Discovery Channel met een special over amfibieën. Volgens Henk Mathijssen kwam in de opname een spuitende kikker voor die er net zo uitzag als in het bericht werd beschreven. En inderdaad: er waren beelden van twee vechtende en

kwakende mannetjes van de middelste groene kikker. Eén van deze spoot een straal omhoog uit zijn achterlichaam. Het commentaar hierbij luidde dat: "Groene kikkers in de paartijd een kwaakterritorium hebben dat ze markeren door met urine te spuiten". Weer wat wijzer geworden. Met dank aan Henk Mathijssen.

Albino kikkers

Vanuit het Vlaamse Hofstade bereikte ons een bericht van Jef Nijs over een vondst van een aantal kikkers met kleurafwijkingen. In zijn tuinvijver vond Jef vorig jaar enkele zeer bleke larven van de bruine kikker. Deze hadden zich na de metamorfose tot volledig albino kikkers ontwikkeld. Dit voorjaar werd op dezelfde locatie zowel een jonge albino bruine kikker gevonden als een geheel crème / gelig gekleurd volwassen vrouwtje. Dit is waarschijnlijk het eerste geval van albino kikkers in Vlaanderen dat ooit is beschreven.

Dat het optreden van afwijkingen bij kikkers nog steeds een hot item is bij herpetologen valt o.a. af te leiden uit het artikel dat hieronder staat. Dit is een samenvatting van een artikel uit FROGLOG, het orgaan van de Declining Amphibian Population Task Force.

MISVORMDE KIKKERS IN PERSPECTIEF

Recentelijk is in de media herhaaldelijk aandacht geweest voor vondsten van misvormde amfibieën. Hierbij gaat het voornamelijk om kikkers waarbij ledematen of tenen ontbreken, teveel aanwezig zijn, of verkeerd zijn ingeplant, of waarbij de ogen ontbreken. De alarmerende berichten suggereren vaak dat het voorkomen van misvormde kikkers: 1. een nieuw fenomeen is; 2. wijdverspreid voorkomt; 3. een indicator is voor een slechte milieukwaliteit; 4. een voorbode is van de bedreiging van de volksgezondheid.

1. Afwijkingen bij amfibieën is zeker geen nieuw fenomeen. De eerste meldingen hierover stammen al van 1740. Het aantal meldingen is de laatste paar jaar echter wel sterk toegenomen. Maar deze toename hoeft er niet per sé op te duiden dat ook het optreden van de misvormingen toeneemt. Als gevolg van de alarmerende berichten over de wereldwijde achteruitgang van amfibieën vinden er tegenwoordig veel amfibieën-inventarisaties plaats. Hierdoor is ook de kans toegenomen dat misvormde kikkers worden aangetroffen.

Bovendien vinden, als gevolg van alle media-aandacht, steeds meer mensen het de moeite waard om gevonden afwijkingen te melden, omdat daar blijkbaar belang aan gehecht wordt.

2. Helaas zijn er zeer weinig langdurige studies aan amfibieënpopulaties bekend waaruit afgeleid kan worden wat een natuurlijke frequentie is voor het optreden van afwijkingen, en dus ook niet of er sprake is van een toename. Hier zijn echter uitzonderingen op. In Minnesota, USA, is in 1996 een groot aantal misvormde kikkers gevonden, waar dat in voorgaande jaren zeker niet het geval is geweest. Er zijn inmiddels meldingen van misvormde kikkers uit de gehele wereld bekend, van minimaal 33 verschillende soorten.

Misvormde kikker met een extra voet uit Minnesota (Minnesota Pollution Control Agency)

3. Als oorzaak van de misvormingen zijn vele factoren genoemd. De volgende daarvan bleken daadwerkelijk misvormingen tot gevolg te hebben: parasitaire infecties, verschillende vormen van chemische verontreiniging, predatie en UV-B straling (door het gat in de ozonlaag). Zowel verhoogde UV-B straling als chemische verontreinigingen vormen een bedreiging voor veel natuurlijke ecosystemen. Parasitaire infecties kunnen een indirect gevolg zijn van een slechte milieukwaliteit. Zo gedijen sommige parasieten beter in sterk voedselrijke omstandigheden, die als gevolg van vermessing steeds algemener worden.

4. Chemische verontreiniging en verhoogde UV-B straling kunnen een direct effect hebben op de volksgezondheid. Maar ook toename in parasitaire infecties en predatie kan dierenleven aantasten en daardoor natuurlijke evenwichten verstoren. Hierdoor wordt de kans op het uitbreken van ziekten groter en kan de volksgezondheid gevaar lopen. Hoe dan ook, een toename in het optreden van misvormingen is een teken dat er iets helemaal verkeerd zit. Daarom moeten alle factoren die afwijkingen in amfibieën veroorzaken serieus genomen worden.

Spelen deze misvormde kikkers nu ook een belangrijke rol in de discussie over de achteruitgang van amfibieën? Op plaatsen waar veel misvormde jonge kikkers zijn gevonden, worden zelden misvormde volwassen kikkers aangetroffen. De juveniele sterfte is dus waarschijnlijk veel hoger in populaties waarin misvormingen optreden. Dit kan een reden zijn voor de achteruitgang van een populatie.

Het is belangrijk dat achterhaald wordt of gevonden afwijkingen bij kikkers het gevolg zijn van milieufactoren. Waarmee nog eens aangetoond wordt dat amfibieën goede indicatoren voor de toestand van het milieu zijn. Wat weer een reden geeft om aan te nemen dat achteruitgang van

amfibieën iets zegt over de achteruitgang van ons milieu.

Om te achterhalen of er inderdaad sprake is van een toename in het aantal misvormde kikkers en de oorzaken hiervan, moeten we overschakelen van anekdotisch verzamelde informatie op systematisch verzamelde gegevens. Amfibieën monitoring projecten stellen ons daartoe in de gelegenheid. Waarbij alle verzamelde gegevens goed gedocumenteerd dienen te worden. Daar waar abnormaliteiten worden aangetroffen moet moeite worden gedaan om de oorzaken te achterhalen. Dit wordt echter bemoeilijkt doordat er vaak sprake is van een tijdsverschil tussen blootstelling en het optreden van de misvormingen. Waarbij ook meer factoren gezamenlijk verantwoordelijk kunnen zijn. Deze uit elkaar houden is zelden een eenvoudige zaak.

Een belangrijk bijeffect van alle aandacht voor misvormde kikkers, is dat de aandacht van het publiek weer eens op amfibieën in het algemeen wordt gevestigd. Daardoor kunnen zij in de toekomst allicht op wat meer sympathie rekenen. Immers, mensen beschermen alleen maar wat ze kennen.

Oorspronkelijke artikel: Reaser, J.K. & P.T. Johnson, 1997. Amphibian abnormalities: a Review. Froglog 24.

Froglog, het orgaan van het DAPTF is ook te lezen op het internet. Het URL is: <http://acs-info.open.ac.uk/info/newsletters/FROGLOG.html>

VAN DE TV

In Franse films die zich in de buitenlucht afspelen zijn vaak kikkers en padden te horen. Het is een sport om vast te stellen om welke soort het gaat en of die soort inderdaad voorkomt op de locatie waar de film speelt. Heel vaak is het gefluit van vroedmeesterpadden te horen, een mooi achtergrondgeluidje. Vroedmeesterpadden komen bijna overal in Frankrijk voor. Koren van de groene pad zijn ook geliefd in films, waarschijnlijk vanwege de prachtige melancholieke sfeer. Maar groene padden komen in Frankrijk alleen aan de Middellandse-Zee kust voor. In een Nederlandse film, die in Noord-Holland was opgenomen, werd ooit het geroep van boomkikkers in de achtergrond geplakt!

Gisteravond (18 juni) keek ik naar een reportage uit Zuid-Frankrijk, vlakbij Monaco, waar ons nationale voetbalteam verblijft voor de eerste ronde van het WK. En ja hoor, kikkers. Een harde schorre roep, op één toonhoogte, die ongeveer een halve seconde duurde en elke twee seconden herhaald werd. Eén exemplaar was te horen op de voorgrond, meerdere op de achtergrond. Ooit kampeerde ik daar en hoorde toen hetzelfde geluid. We hebben de kwaker opgespoord, *Hyla meridionalis* (Zuid-Europese boomkikker). Hij zat hemelsbreed op 1600 meter afstand van de kampeerplaats! Het programma (Villa BvD, elke avond rond half twaalf op RTL4) is misschien nog in de ether. (AZ)